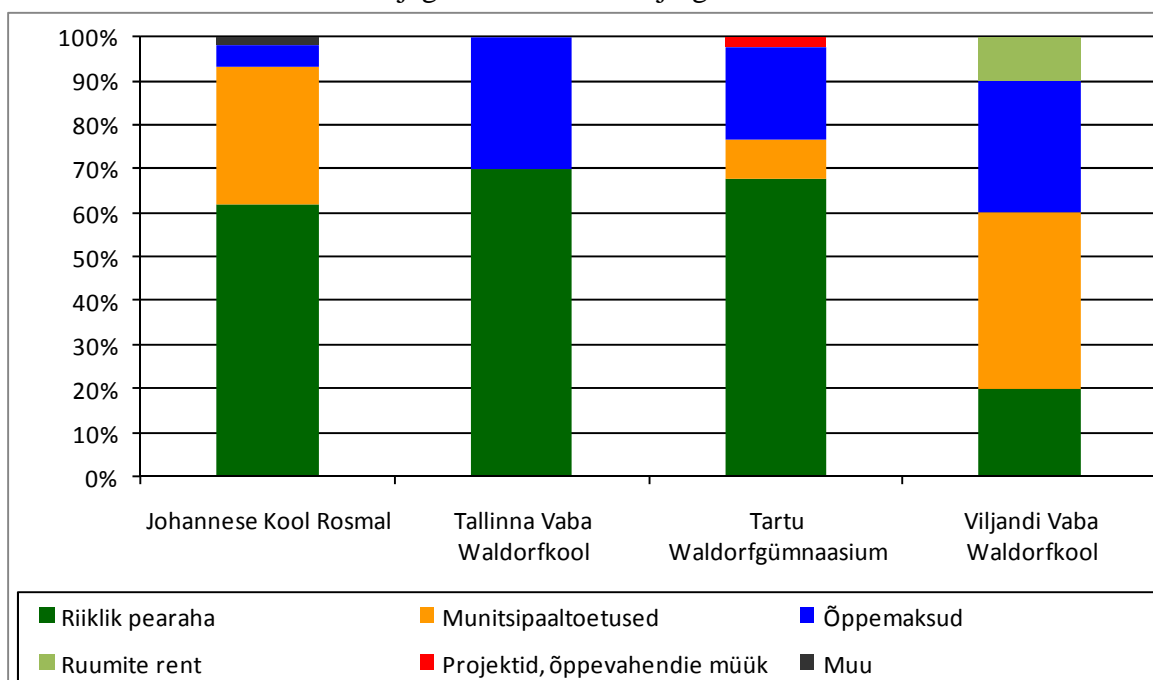

9. Koolide finantseerimine ja majandamine

Eestis tegutsevate waldorfkoolide finantseerimise allikad on järgmised:

- õppemaksud;
- riiklik pearaha;
- munitsipaaltoetused;
- kooliseltsi maks;
- ehitiste/vahendite väljarentimine;
- heategevus;
- kinkeraha;
- projektid.

Joonis Waldorfkoolide eelarve jagunemine allikate järgi

Allikas: Waldorfkoolide küsitlus

Riiklik pearaha moodustab koolide eelarvest 60–70%, vaid Viljandi Vaba Waldorfkooli puhul on see 20%. Õppemaksud moodustavad eelarvest 5–30% ning munitsipaaltoetused 10–40%. Tallinna Vaba Waldorfkool ei saa toetust Tallinna linnalt. Viljandi Vaba Waldorfkool teenib tulu ruumide rendilt. Muude allikate osakaal on eelarve sissetulekutes väike

Inglismaa waldorfkoolide uuring (2005) tõi esile, et Inglismaal on koolide peamiseks sissetulekuallikaks õppemaksud (81% koolidest), mis moodustab 66–100% koolide sissetulekust. Seejuures tuleb märkida, et Inglismaal puudub riiklik toetus waldorfkoolidele. Täiendavateks sissetulekuallikateks on heategevuse korraldamine, annetused, kooliruumide rent, pärandused jmt. 71% koolidest pakuvad alandatud õppemaksuga või tasuta õppekohti. Kooli eelarve koostab enamasti majandusjuht ja selle kinnitab seltsi juhatus. Eriti suureks probleemiks finantseerimisel on õpetajate palgad ning kooli ruumidega seonduv.

Rahvusvaheline waldorfkoolide uuring (1998) kirjeldab koolide peamise sissetulekuallikana õppemaksu, millele järgnesid heategevusüritused, äriettevõtete toetus, pärandid ja toetusrahad ning viimasena riiklikud fondid. Riigiti on olukord väga erinev: uuringu vastuste andmetel oli õppemaks on peamiseks allikaks nt USA-s, Inglismaal,

Prantsusmaal, Saksamaal, Itaalias ja Šveitsis, samas Belgias, Taanis, Soomes, Hollandis, Uus-Meremaal, Norras ja Rootsis oli suurima osakaaluga riigi finantstoetus.

Lisas 8 on esitatud riikliku toetuse osakaal ja õppemaksu suurus waldorfkoolides riigiti aastal 2000 (allikas Freunde der Erziehungskunst).

Küsimusele õppemaksu suuruselt Eesti waldorfkoolides 2008/2009 õppeaastal vastati järgmiselt (õppemaks aastas):

- Johannese Kool Rosmal – ühe lapse õppemaks 6 360 kr, kahe ja enama lapse puhul kokku 10 800 kr;
- Tallinna Vaba Waldorfkool – ühe lapse õppemaks 12 000 kr, kahe lapse puhul on ühe lapse õppemaks 9 600 kr, kolme lapse puhul ühe lapse õppemaks 8 400 kr;
- Tartu Waldorfgümnaasium – 7956 kr;
- Viljandi Vaba Waldorfkool – 8494 kr;
- Aruküla Vaba Waldorfkool – 6360 kr.

Võimalusele taotleda õppemaksu vähendamist vastasid kõik koolid, et see on võimalik ning kooliti on erinevad võimalused kokkulepete saavutamise tingimuste osas.

Kooli eelarvega seotud majandamise otsuste tegemine koolides on järgmine:

- seltsi juhatus (majanduskolleegium) koostab eelarve, mille Üldkogu kinnitab. Igapäevaeltu toimub vastavalt eelarvele (TWG; TVW);
- seltsi juhatus kinnitab eelarve, jooksvad vajadused vaadatakse eraldi üle ja võimalusel eraldatakse juhatuse otsusega (VVW);
- kooli juhataja teeb ettepaneku, seltsi juhatus kinnitab (JKR).

Kokkuvõtvalt võib öelda, et vastanud koolides koostab eelarve kas juhatus või õpetajate kolleegiumi esindaja ning kinnitab otsusena seltsi juhatus või üldkogu.

Koolide finantseerimise peamised probleemid

Eesti waldorfkoolid toimivad erakoolidena ning vastavast seadusest tulenevalt on nende õpilaste eest makstav süsteem erinev riigi- või munitsipaalkoolist. Seadus jätab kohalikele omavalitsustele võimaluse valida, kas toetada erakooli või mitte. Sellest tulenevalt puudub näiteks Tallinna koolil omavalitsuse toetus täielikult. Samas küsimuses toodi välja omavalitsuste õpilaskoha tasu finantseerimise kõikumise, ehk sõltuvalt asjaoludest võivad KOV-d oma finantseerimistavasid muuta, mis kooli, kui organisatsiooni eelarve koostamise ja täitmise seisukohast on probleemiks. Tugev seotus kohalike omavalitsuste rahaliste otsustega on koolidele ebakindlust tekitav olukord. Kõik omavalitsused ei ole nõus koostöök ja õpilaskoha tasu maksmiseks. Viidates „oma koolides“ vabade kohtade olemasolu ning omandamata tähtsust kahes võrreldavas koolimudelil kasutatava õppemetoodika erinevustele, mille kasuks on lapsevanemal põhiseaduslik õigus otsustada.

Waldorfkoolide õpetajate personalikulu on kaetud riiklikest vahenditest, teenindava personali kulud tasuvad lapsevanemad. Üks kool märkis, et toitlustamisega seoses võiks olla toidurahast kaetud ka koka palgakulu.

Nimetati ka järgmisi finantseerimisega seotud asjaolusid:

- riigieelarveliste laekumiste kõikumine – riigi finantsvahendid moodustavad keskmiselt 62–70% eelarve tuludest, Viljandi Vabas Waldorfkoolis vaid 20% tuludest, mis on omakorda seotud väikese õpilaste arvuga
- koolimaksude ebaregulaarne laekumine lapsevanematelt;
- puuduvad vahendid investeringuteks; eelarve katab igapäevakulud;
- laste vähesus.

Ettepanek on kaaluda täiendavate finantsvahendite kasutamise võimaldamist erakoolidele. Üheks oluliseks takistuseks finantsvahendite hankimisel on kohaliku omavalitsuse või riigi kaasfinantseerimise kohustus suuremate projektide puhul. Samuti on waldorfkoolide pidavatel mittetulundusühingutel sageli keeruline pääseda toetatavate asutuste/objektide nimistutesse; kohaliku omavalitsuse tugeva toetuse puudumisel võib see osutuda võimatuks.

Koolide majandusliku arengu küsimused

Eesti waldorfkoolidest omab ainsana oma koolimaja Rosma Haridusselts, kes küll rendib Põlva vallalt lasteaiamaja. Kõik teised koolid on rentniku staatuses. Waldorfkoolide küsitlusest selgus, et kasutusel olevate ruumide osas plaanivad kõik koolid muutusi. Millises vormis – kas juurde- või uusehitise, täiendava ruumide rentimisega või praeguse rendipinna omandamise abil – sõltub suuresti koolide finantsolukorrast ja pindade omanikest. Koolid on antud vallas tegevust alustanud; rahastamisvõimaluste otsimine on koolide juhatuste või vastavate töögruppide ülesanne.

Üsna sarnase olukorra kooli ruumidega tõi esile ka Inglismaa waldorfkoolide uuring (2005). Ligikaudu pooled vastanud koolidest märkisid, et kooliruumide (eriti klassiruumide) hankimine ja nende hooldamine on valdkond, mis vajab kõige enam täiendavat rahastamist. Mõned koolid püüavad kohandada õppetöök suuremaid maju, teised tarvitavad õppetöök geniaalseid meetodeid kasutades erinevaid hooneid nt tall või kasutuseta jäänud kirik. Rahvusvahelise waldorfkoolide uuringu (1998) andmetel vastas 21% koolidest, et nad on endale koolimaja ehitanud, 38% omavad ja 39% rendivad kooli jaoks koolihoonet/ruume. Enamasti on koolihooneid ehitatud pikema waldorfkoolide ajalooa, suuremate koolidega ja suurema riigipoolse toega maades. Nii on Saksamaal vastanud koolidest 42% endale koolimaja ehitanud, Rootsis 40%, Norras 42% ja Holland 44%. Samas on pea olematu riigipoolse toega USA-s vaid 15% koolidest omale koolimaja ehitanud, Inglismaal 10%

Põhjus, miks nimetatud tegevusi plaanitakse, tuleb esile ka waldorfkoolide küsitlusest: kõigil koolidel on täiendavate ruumide vajadus. Küsimusele, kas kooli käsutuses olevad ruumid on õppetöök piisavad, vastasid kõik koolid eitavalt.

Täiendavate ruumide vajadus Eesti waldorfkoolides on:

- (aine-)klassiruumide järele – 5 kooli (100%);
- töökodade järele – 5 kooli (100%);
- saali/ võimla järele – 4 kooli (80%);
- WC – 2 kooli (40%).

Vastates küsimusele rahastamisest, et millised valdkonnad sellest enim kasu saaksid, toodi küsimusele vastanud nelja kooli poolt välja järgmised valdkonnad:

- kõik valdkonnad – 2 kooli (40%);
- otsene õppetegevus (ruumid, õppevahendid, suureneks valikainete võimalus, ekskursioonid) – 4 kooli (80%);
- vastavalt võimalustele saaks siis investeerida oma majja – 2 kooli (40%);
- õpetajate palgad, mille suurus on praegu siiski sõltuvuses laste arvust (riiklik pearaha) – 1 kool (20%).